

Apstiprinu
Liepājas Valsts tehnikums

Direktors _____
(A.Ruperts)
2023.gada 2.janvāris

DDI - 37 – 2023

**DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJA DARBAM AR
URBJMAŠĪNU**

Izstrādāta pamatojoties uz Darba aizsardzības likuma 14.pantu un MK 10.08.2010 noteikumiem Nr.749 „Apmācības kārtība darba aizsardzības jautājumos”.

1. Vispārējās darba drošības prasības

1.1. Patstāvīgi darbu drīkst veikt personas ne jaunākas par 18 gadiem, kurām veikta medicīniskā veselības pārbaude pirms stāšanās darbā, ievadinstruktāža, sākotnējā instruktāža darba vietā un drošu darba veikšanas paņēmieni apmācība.*

* *Nosacījumi par vecumu, medicīnisko pārbaudi nav attiecināmi uz izglītojamiem mācību procesā.*

1.2. Vienu reizi 12 mēnešos strādājošiem jāiziet atkārtota instruktāža. Personas, kas nav instruētas un apmācītas, patstāvīgi darbu veikt nedrīkst. Ja strādājošie neievēro darba aizsardzības noteikumus, viņiem jāiziet atkārtota instruktāža.

1.3. Strādājošā pienākumi:

1.3.1. veikt tikai to darbu, kuram viņš ticis apmācīts un izgājis darba aizsardzības instruktāžu;

1.3.2. ievērot iekšējās darba kārtības noteikumus;

1.3.3. smēķēt tikai īpaši norādītās vietās;

1.3.4. izmantot instrumentus un palīgierīces, ko paredz darba veikšanas tehnoloģija;

1.3.5. izmantot individuālos aizsardzības līdzekļus.

1.4. Prasības darba galda iekārtošanai un tehnoloģiskā procesa organizācijai:

1.4.1. darba vieta un iekārtas jāuztur darba kārtībā, no to mehānismiem regulāri jātīra putekļi, tās jāeļļo un jāregulē;

1.4.2. darbagalds pievada iezogojumiem jābūt atveramiem, ērti apkalpojamiem, konstruktīvi sasaistītiem ar darbagaldiem un jāaizsedz pievadi no visām pusēm. Noņemamie iezogojumi (vairogi, durtiņas) ir pieļaujami tādā gadījumā, ja darbmašīnas konstrukcija neļauj lietot atveramus;

1.5. Ugunsdrošības pasākumi:

1.5.1. nesmēķēt un nelietot atklātu uguni darba vietās un ugunsnedrošās zonās;

1.5.2. ievietot izlietoto slaukamo materiālu un eļļainos slaukus metāla kastēs ar cieši pieguļošiem vākiem;

1.5.3. nodrošināt brīvu pieeju ugunsdzēsamajiem līdzekļiem.

1.6. Elektrodrošības prasības:

1.6.1. elektroierīcēm un visām metāla, daļām, kuras var nokļūt zem sprieguma, jābūt droši izolētām un iezemētām;

1.6.2. darba zonas vietējā apgaismojumā spriegums nedrīkst būt lielāks par 36 V;

1.6.3. pārnēsājamo rokas gaismekļu spriegumam jābūt ne lielākam par 12 V.

1.7. Darba higiēnas prasības darba vietai:

1.7.1. gaisa temperatūrai jābūt diapazonā no 16 līdz 23° C aukstajā gadalaikā, no 16 līdz 27° C siltajā laikā;

1.7.2. relatīvajam mitrumam jābūt diapazonā no 30 līdz 70 %;

1.7.3. gaisa kustības ātrums nedrīkst pārsniegt 0,4 m/s;

1.7.4. darba vietas -apgaismojumam jābūt ne mazākam par 300 lx; gaismekļa konstrukcijai jāpasargā, acis no spuldzes apžilbinošās, ietekmes.

1.8. Darbinieks ir tiesīgs, atteikties veikt darbu, vai pārtraukt to, ja darba devējs nav - nodrošinājis nekaitīgus un drošus apstākļus.

2. Bīstamie un kaitīgie darba vides faktori

- 2.1. Rotējošas detaļas;
- 2.2. Šķembas no apstrādājamā materiāla;
- 2.3. Abrazīvie putekļi, metāla putekļi;
- 2.4. Piespiedu darba poza;
- 2.5. Lokālā vibrācija;
- 2.6. Redzes piepūle;
- 2.7. Neatbilstošs mikroklimats;
- 2.8. Elektriskās strāvas iedarbība.
- 2.9. Augstas temperatūras iedarbība.
- 2.10. Paaugstināts trokšņa līmenis.

3. Individuālie aizsardzības līdzekļi

- 3.1. Cimdi;
- 3.2. Aizsargbrilles;
- 3.3. Darba apģērbs;
- 3.4. Darba apavi;
- 3.5. Austiņas.

4. Darba drošības prasības pirms darba sākuma

- 4.1. Pirms darba sākuma sakārtot darba apģērbu tā, lai nebūtu plandošu apģērba daļu. Jābūt aizpogātām visām pogām, matiem obligāti jābūt zem cepures vai ķiveres. Nav ieteicams strādāt ar urbjmašīnu vieglos apavos - sandalēs, čībās. Sagatavot aizsargbrilles u.c. nepieciešamos aizsarglīdzekļus.
- 4.2. Pārbaudīt aizsargnožogojumu esamību un nostiprinājumu.
- 4.3. Pārbaudīt nepieciešamo instrumentu esamību un derīgumu.
- 4.4. Pārbaudīt darbagaldu tukšgaitā.
- 4.5. Pārbaudīt zemējumu, vadības pogu un elektrisko kabeļu derīgumu.
- 4.6. Pārbaudīt dzesēšanas sistēmas darbību.
- 4.7. Instrumenta uzstādīšanas laikā pārbaudīt:
 - 4.7.1. instrumenta (urbja) uzasinājuma pareizību;
 - 4.7.2. urbja nostiprinājumu patronā un tā centrējuma precizitāti.
- 4.8. Izmantot darbam tikai pareizi uzasinātus urbjus.
- 4.9. Stingri un pareizi nostiprināt apstrādājamās detaļas.

5. Darba drošības prasības darba laikā

- 5.1. Darba laikā sekot aizsargnožogojumu esamībai un nostiprinājumam. Darba laikā aizsargnožogojumus noņemt **aizliegts**.
- 5.2. Ja darba laikā, pieskaroties darbagalda metāla daļām, jūt elektriskās strāvas iedarbību, elektrodzinējs strādā uz divām fāzēm (dūc un negriežas), norauts zemējuma vads vai konstatēti citi elektroiekārtu bojājumi, darbagaldu nekavējoties jāaptur un par atklāto defektu jāziņo meistaram.
- 5.3. Neņemt un nesniegt pāri darbagaldam detaļas un instrumentus.

- 5.4. Noņemt vai uzlikt ķīļsiksna uz skriemeļiem drīkst tikai pēc darbagalda pilnīgas apstādināšanas.
- 5.5. **Aizliegts** izmantot patronas vai citas palīgierīces, kuras uzstāda uz darbagalda ass, ar izvirzītām daļām.
- 5.6. **Aizliegts** piekārtot patronu vai urbi, noņemt no tiem skaidas vai pieskarties tiem ar rokām, darbagalda darba ass griešanās laikā.
- 5.7. Plānu detaļu urbšanai izmantot speciālas palīgierīces, balstus, paliktņus vai spīles.
- 5.8. Lai novērstu urbja lūšanu un strādājošā ievainošanu ar šķembām, nepieciešams:
- 5.8.1. Urbi apstrādājamai detaļai tuvināt tikai pēc darbagalda ieslēgšanas un tā, lai tas viegli pieskartos apstrādājamai detaļai. Urbja padevi veikt lēnām, vienmērīgi, bez grūdieniem un sitieniem.
- 5.8.2. Urbjot dziļus urbumus, skaidu novākšanai bez urbja mašīnas apturēšanas veikt periodiskas urbja pacelšanas darbības.
- 5.8.3. Veicot caurejošus urbumus, pirms urbja iziešanas cauri detaļai, nepieciešams atslēgt urbja mehānisko padevi un pabeigt cauruma urbšanu, veicot urbja padevi ar roku ar minimālu ātrumu.
- 5.9. Ja urbis ir nolūzis, tad neņemt to ārā ar rokām - iespējams ievainot roku.
- 5.10. Veicot urbja automātisko (mehānisko) padevi, nepieļaut pasē norādītā un attiecīgajam urbim piemērotā ātruma pārsniegšanu.
- 5.11. Veicot urbja vai patronas nomainīšanu, palieciet uz darbagalda koka paliktņi. Urbi un patronu izsist drīkst tikai izmantojot speciālu ķīli.
- 5.12. Urbja mašīnas darba laikā neliecieties uz rotējošās ass pusi, citādi iespējama matu vai apģērba uztīšana uz rotējošās ass un smagas traumas iegūšana.
- 5.13. Izmantojiet tikai tāda izmēra urbjus, kuri paredzēti attiecīgā metāla apstrādes tehnoloģiskajā procesā.
- 5.14. Urbja rokas padeves gadījumā vai urbjot caurejošos vai maza diametra urbumus, urbja padeves mehānismam nepielieciet lielu spēku.
- 5.15. Strādājot ar urbja mašīnu, obligāti lietojiet aizsargbrilles.
- 5.16. Nevāciet no darbagalda skaidas ar kailām rokām. Šim nolūkam izmantojiet speciālas ierīces, magnetus, utt.
- 5.17. Apstrādājot sagataves, kuru svars ir lielāks par 16-20 kg, izmantojiet kravas celšanas mehānismus vai palīgstrādniekus.
- 5.18. Darba laikā neatstājiet bez uzraudzības ieslēgtu urbja mašīnu.
- 5.19. Vienmēr apturiet urbja mašīnu, ja nepieciešams uzlikt vai noņemt apstrādājamo detaļu, nomainīt urbi, veikt urbja mašīnas tīrīšanu vai eļļošanu.
- 5.20. Neslaukiet rokas ar lupatām, kurās var būt metāla skaidas.

6. Darba drošības prasības darba beigās

- 6.1. Pirms darbagalda apturēšanas vispirms atslēdziet urbja padevi, attāliniet urbi no apstrādājamās detaļas un tikai tad apturiet darbagaldu.
- 6.2. Pirms darba maiņas beigām pilnībā atslēdziet darbagaldu.
- 6.3. Sakārtojiet instrumentus, novāciet no urbja mašīnas skaidas, sakārtojiet gatavās detaļas un sagataves.
- 6.4. Ieļļojiet darbagalda detaļas, kuras pakļautas berzei.
- 6.5. Savāciet netīrās lupatas un skaidas atsevišķās kastēs.
- 6.6. Par visiem darba laikā un darba beigās atklātajiem urbja mašīnas bojājumiem un defektiem ziņojiet meistaram.

6.7. Pēc darba nomazgāties, pārgērbties un veikt citas nepieciešamas higiēnas procedūras.

7. Darba drošības prasības avārijas situācijā

7.1. Avāriju vai ugunsgrēka gadījumā nekavējoties ziņot par notikušo vadībai un veikt pasākumus, lai novērstu avāriju vai ugunsgrēku. Veikt nepieciešamos pasākumus, lai novērstu nelaimes gadījumu - apstādināt mehānismus, izslēgt dzinēju u.c.

7.2. Ja izceļas ugunsgrēks, pārtraukt darbus. Paziņot vadībai un Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam pa tālr. **112**, pārliecināties par ugunsgrēka vietas elektrodrošību un sākt dzēsšanas darbus ar rīcībā esošajiem ugunsdzēsības līdzekļiem (ugunsdzēsamajiem aparātiem, smiltīm vai ūdeni).

7.3. Traumu gadījumā, cietušajam nekavējoties sniegt pirmo palīdzību, ziņot par notikušo vadībai, ja nepieciešams, izsaukt Neatliekamo medicīnisko palīdzību pa tālr.

113. Saglabāt nelaimes gadījuma situāciju, ja tas neapdraud citus darbiniekus.

8. Darbinieka atbildība par instrukcijas noteikumu pārkāpumiem

Personas, kuras pārkāpušas darba drošības noteikumus atkarībā no kaitējuma raksturu par dotās instrukcijas, pastāvošo mehānismu ekspluatācijas noteikumu, saistošo drošības tehnikas noteikumu un instrukciju prasību neievērošanu ir atbildīgas, atbilstoši viņa kvalifikācijas grupai disciplinārā, administratīvā vai tiesas kārtībā pēc pastāvošās likumdošanas atkarībā no pārkāpuma rakstura un sekām, kas radušās pārkāpuma rezultātā.

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta tālrunis - 112 Neatliekamās medicīniskās palīdzības tālrunis – 113

Sagatavoja LVT darba aizsardzības speciālists